

Ved sensur skal del I telle 40% og del II 60%.

Del I

Besvar tre av følgende fem spørsmål:

1. Det skilles mellom tre modeller for agendasetting: ekstern initiert, mobilisering og internt initiert. Forklar hva som ligger i disse begrepene.
2. Schneider og Ingram skiller mellom fire sosialt konstruerte grupper: avvikere, avhengige, heldigstilte og spillere. Hva kjennetegner hver av disse gruppene?
3. Hva menes med begrepet bakkebyråkrater?
4. Hva er et «kapasitetsvirkemiddel» i offentlig politikk?
5. Matland skiller mellom politisk, symbolsk, administrativ og eksperimentell iverksetting. Hva kjennetegner hver av disse iverksettingsstrategiene?

Del II

Besvar én av følgende tre essayoppgaver:

1. Gjør rede for hva som menes med begrepet evidenshierarki. Drøft noen sentrale utfordringer som vil følge med å kreve at offentlig politikk skal bygge på vitenskapelig evidens.
2. Gjør rede for hva som menes med markedslogikken innenfor policy-virkemidler. Drøft under hvilke forutsetninger det er virkningsfullt å bruke virkemidler som følger denne logikken til å realisere politiske målsetninger.
3. Gjør rede for hva en fellesressurs er, og få frem de spesielle samfunnsmessige utfordringene som preger fellesressurser. Diskuter hvordan reglene i rammeverket for institusjonell analyse og utvikling (IAD) kan brukes til å analysere forvaltningen av fellesressurser.

Med sensorveiledning:

Del I

Besvar tre av følgende fem spørsmål:

1. Det skilles mellom tre modeller for agendasetting: ekstern initiert, mobilisering og internt initiert. Forklar hva som ligger i disse begrepene.

Eksternt initiert: Interessegrupper får støtte i folket for en agenda (pluralisme)

Mobilisering: Myndighetene lykkes i å sette agendaen (autokrati)

Internt initiert: Aktører med privilegert tilgang skaffer politisk støtte for sin problemforståelse, gjerne uten offentlig oppmerksomhet

2. Schneider og Ingram skiller mellom fire sosialt konstruerte grupper: avvikere, avhengige, heldigstilte og spillere. Hva kjennetegner hver av disse gruppene?

Fra Vabo et al 2020 s. 149:

1. Avvikerne (deviants) er maktesløse og uverdige. Eksempler er i de fleste samfunn grupper som narkomane, kriminelle og langtidssykemeldte, samt personer som lider av livsstilssykdommer.
2. De avhengige (dependents) er politisk sett maktesløse, men oppfattes som verdige mottakere av samfunnets hjelp. Eksempler kan være barn, studenter, handikappede og de som lider av ikke-selvforkylt sykdom.
3. De heldigstilte (advantaged) er mektige og verdige. Eksempler kan være eldre, småbedrifter og forskere.
4. Spillerne (contestants) er politisk mektige, men oppfattes ikke å være blant dem som bør prioriteres som verdige mottakere av fellesskapets hjelp. Eksempler kan være de rike, kulturelle eliter og sterke fagforeninger.

Pluss om besvarelser i tillegg til å kunne beskrive gruppene forklarer at dette handler om grunnlag for å forvente at myndighetene benytter forskjellige virkemidler overfor ulike grupper ut fra hvordan de ser på dem. For eksempel at kapasitetsverktøy benyttes for å realisere politiske målsetninger der «heldigstilte» er målgruppen, at støtteordninger og kapasitetsvirkemidler benyttes der «avhengige» er målgruppen, og at autoritetsbaserte virkemidler med betydelig tvang og straff benyttes der «avvikere» er målgruppen.

3. Hva menes med begrepet bakkebyråkrater?

Behandlet hos Vabo et al. 2020 s. 190ff. Begrepet bakkebyråkrater forbindes med Michael Lipskys teori om street level bureaucrats. Bakkebyråkrat er ikke en offisiell jobbtittel, det er en analytisk konstruksjon laget for å fange en gruppe av offentlig ansatte som har felles kjennetegn og lage teori om dem. Bakkebyråkrater er ikke kontorister, det er offentlig ansatte som jobber direkte med mennesker, utfører skønnsvurderinger og former offentlige tjenester i praksis, typisk lærere, leger, sykepleiere, politifolk, brannmenn og sosialarbeidere. De forenes av at de møter de samme generelle utfordringene (krysspress mellom krav i lovverk og fra overordnede; at krav øker mer enn ressurser; og opplevelse at systemet hindrer dem i å levere så godt som de ønsker selg). De benytter også som svar på utfordringene de samme generelle mestringsstrategiene – som går ut over brukerne (begrense informasjon og tilgjengelighet, unødvendig omfattende krav og vekt på standardprosedyrer).

4. Hva er et «kapasitetsvirkemiddel» i offentlig politikk?

Spørsmålet behandles på side 140 i læreboka. Et kapasitetsvirkemiddel er et virkemiddel for statlig styring der det antas at målgruppen for virkemiddelet vil velge å opptre i tråd med statens politiske mål dersom de blir informert om hva som er det rette, og blir satt i stand til å gjøre det. Tvang og insentiver er altså ikke nødvendig. I stedet vil informasjon, opplæring, veiledning mv gi målgruppen nødvendig kapasitet til å opptre på ønskelig måte.

5. Matland skiller mellom politisk, symbolsk, administrativ og eksperimentell iverksetting. Hva kjennetegner hver av disse iverksettingsstrategiene?

Spørsmålet behandles på side 195-197 i læreboka. Matlands modell ser slik ut:

Tabell 8.1. Matlands fire typer iverksetting.

	<i>Lav konflikt</i>	<i>Høy konflikt</i>
<i>Lav tvetydighet</i>	Administrativ	Politisk
<i>Høy tvetydighet</i>	Eksperimentell	Symbolsk

Administrativ iverksetting skjer først og fremst ved videreføring og mindre justeringer i etablerte ordninger med bred støtte, som barnetrygd eller studiefinansiering. Eksperimentell iverksetting brukes for eksempel når staten gir kommunene anledning til å prøve ut ulike løsninger på kjente problemer i offentlig politikk før forsøkene evalueres og gode løsninger spres (frikommuneforsøkene). Politisk iverksetting knyttes til reformer som vekker kontrovers og som er enkle å forstå i den forstand at det er rimelig klart for alle og enhver hva reformen består i, for eksempel privatisering av helsetjenester og kommunesammenslåingsreformer. Med symbolsk iverksetting er definisjoner uklare og gjennomføringen omdiskutert. En politikk er vedtatt, men det er lite eller ingen oppfølging og derfor stort rom for variasjoner i praktisk gjennomføring. Regjeringen kan se seg tjent med at lokale aktører strider seg imellom om hvordan politikken skal praktiseres. En slik iverksettingsmodell gir offentlige myndigheter mulighet til å vise til at de tar ansvaret for å lage en politikk på et konfliktfylt område, men likevel slippe å utsette seg for kritikk. Studentene bør vise at det er tvetydighet og konfliktpotensial som skiller mellom de fire strategiene.

Del II

Besvar én av følgende tre essayoppgaver:

1. Gjør rede for hva som menes med begrepet evidenshierarki. Drøft noen sentrale utfordringer som vil følge med å kreve at offentlig politikk skal bygge på vitenskapelig evidens.

Dette behandles kort i Vabo et al 2020 ss 231-232 og mer utførlig i Møller et al. 2019. «Evidenshierarki» viser til at kunnskap tillegges ulik verdi ut fra metoden som benyttes og hvor sikker kausal evidens som dermed er produsert. RCTer rangeres øverst og persepsjonsdata

lavest, med flere metoder imellom. Sentrale utfordringer drøftes best hos Møller et al, som peker på: (1) At RCTer innenfor offentlig politikk er få og i hovedsak gjennomført i USA og andre land som ligner lite på en skandinavisk velferds kontekst, noe som gjør overførbarheten tvilsom. (2) At det hefter etiske problemer ved å gjennomføre RCTer for offentlig politikk-formål, til forskjell fra innenfor medisin. (3) At evidensagendaen oppfattes som styringsorientert og teknokratisk, og et angrep på profesjonell autonomi og skjønn. Pluss hvis besvarelser trekker inn Freudenburg 2008, som behandler «Scientific certainty argumentation methods», en retorisk strategi som handler om å forsinke eller undergrave ny politikk (regulering) ved å kreve absolutt vitenskapelig bevis (som er urealistisk, forskning er probabilistisk og forbeholden), selv når det egentlig finnes faglig konsensus.

2. Gjør rede for hva som menes med markedslogikken innenfor policy-virkemidler. Drøft under hvilke forutsetninger det er virkningsfullt å bruke virkemidler som følger denne logikken til å realisere politiske målsetninger.

I Vabo et al 2020 s. 133ff vises det til at man kan skille mellom virkemidler (og likeledes mål) på ulike måter, hvor det høyest aggregerte nivået for inndeling er «logikk». Virkemidlers logikk inndeles i hierarki, marked og nettverk. Det er flere noe overlappende typologier over virkemidler som er redegjort for i både læreboken og i forelesning, så enkelte vil nok – uten at de skal straffes noe særlig for det - sette likhetstegn mellom markedslogikk og for eksempel «treasure» i NATO-rammeverket til Hood eller «insentivbasert styring» hos Schneider og Ingram. Det er ikke veldig problematisk, men et lite pluss skal gis til studenter som eksplisitt viser til marked/hierarki/nettverk-inndelingen.

Markedslogikken innebærer å trekke på sosiale mekanismer fra markeds plassen. Aktører ses på som likeverdige kjøpere og selgere av atferd. Virkemidler hentet fra denne logikken gjør det ikke ulovlig, men kostbart å handle i strid med politikken målsetninger, i praksis ved bruk av økonomiske gulrøtter som subsidier for å handle i tråd med målsetningene, og ved bruk av eller pisk, dvs. avgifter eller bøter for å handle i strid med målsetningene.

En forutsetning for bruk av markedslogikken er at den angjeldende atferden som en vil fremme eller fjerne, ikke er altfor konsekvensrik. Det aksepteres at noen (som har råd til å overse eller mangler evne til å oppfatte eksistensen av gulrot og/eller pisk) handler «feil», dette i motsetning til ved bruk av forbud og påbud, som følger av den kontrasterende hierarki-logikken. En annen forutsetning, i læreboken og på forelesning omtalt som relatert til et institusjonelt perspektiv, er at myndighetene har tilgang på økonomiske ressurser. En tredje forutsetning er at målgruppen er nyttemaksimerende (Schneider og Ingram) eller sagt med Howlett 2018, at målgruppen må la seg manipulere, dvs. ha vilje til å endre sin atferd, på grunnlag av ønske om å oppnå økonomiske goder eller slippe økonomisk straff («cupidity»).

3. Gjør rede for hva en fellesressurs er, og få frem de spesielle samfunnsmessige utfordringene som preger fellesressurser. Diskuter hvordan reglene i rammeverket for institusjonell analyse og utvikling (IAD) kan brukes til å analysere forvaltningen av fellesressurser.

En fellesressurs er et gode der eksklusjon fra bruk ikke er mulig, og der forbruket av godet er rivaliserende (se kapittel 3). Typiske eksempler er et felles fiskevann eller det globale klimaet, hvor utfallet ofte er at individuell nyttemaksimering gir «allmenningens tragedie». IAD-

rammeverket ble utviklet av Elinor Ostrom (s. 136 ff) for å legge til rette for kollektive beslutninger om fellesressurser gjennom målrettet institusjonelt design. IAD-rammeverket består av syv regler som muliggjør analyse av slike institusjoner, slik at endring i en eller flere regler kan gjøre det mulig å unngå allmenningens tragedie.

Mange vil nok skrive om klima- og miljøpolitikk, som er veldig passende. Gode studenter vil kunne vise at de forstår poenget med IAD-rammeverket, og kunne redegjøre for de syv beslutningsreglene og hvordan de strukturerer beslutningssituasjonen. De bør kunne applisere disse reglene på en beslutningssituasjon i aktuell politikk, for eksempel ved å vise hvilke posisjonsregler, informasjonsregler osv vi kan observere i den virkelige situasjonen. De aller skarpeste vil kanskje kunne analysere en beslutningssituasjon for å forklare manglende beslutningsevne/dårlig utfall etc ved å vise til reglene, men dette er ikke påkrevet for et godt resultat.